

Науково – дослідницька робота

**на тему: « Соціальні та демографічні аспекти
планування сім'ї»**

ПЛАН:

Вступ.....	2-3
1 Соціально - демографічні обстеження як метод дослідження шлюбної і дітородної поведінки.	
1.1. Досвід проведення соціально-демографічних обстежень з питань шлюбної і дітородної поведінки.....	4-7
1.2. Організаційно-методичні питання вибіркового соціально-демографічного обстеження «Сім'я і діти» (квітень 2008 р.).....	8-12
2 Шлюбно – сімейні орієнтації (за підсумками вибіркового соціально-демографічного обстеження «Сім'я і діти»).	
2.1. Соціально-демографічний склад респондентів та економічне становище їхніх сімей.....	13-23
2.2. Особливості шлюбних і дітородних орієнтацій та дітородної ситуації у різних соціально-економічних групах населення.....	24-35
3 Прогноз кількості народжених у 2010р.....	36-39
Висновки.....	40-42
Література.....	43

Вступ

Складна соціально-економічна ситуація в Україні у перше десятиліття незалежності, яка супроводжувалася глибокими деформаціями, призвела до посилення негативних демографічних тенденцій, обумовила виникнення гострої демографічної кризи, що виявилася у погіршенні кількісних і якісних характеристик населення. Тривалий час серйозність і кризовий характер демографічної ситуації в країні глибоко не осмислювалися владними структурами і авторитетними політичними силами.

Навколо найбільш гострих і довготривалих демографічних проблем виникло чимало своєрідних «міфів» і просто непрофесійних суджень, багато питань (у тому числі тих, що стосуються демографічних перспектив країни і їх соціально-економічних наслідків) на сьогодні залишаються до кінця не з'ясованими або дискусійними. Низка найпопулярніших і водночас досить гострих і практично значущих питань стосуються сучасних змін у сфері шлюбно-сімейних відносин і народжуваності:

чи перебільшені вже давно поширювані чутки про кризу сім'ї як соціального інституту та про відмирання традиційного зареєстрованого шлюбу?

яким формам шлюбно-сімейних відносин віддає перевагу населення дітородного віку і на які форми шлюбу орієнтована, зокрема, молодь?

яка природа сучасної тенденції до підвищення народжуваності в країні в останні п'ять-шість років: чи це лише компенсаційний її приріст, чи можна розглядати його як платформу для можливого подальшого «бебі - буму»?

наскільки поширена орієнтація на одnodітну сім'ю або навіть установка на «чайлд-фрі» (життя без дітей) у сучасній Україні?

якою є потреба різних груп населення в дітях і які існують перешкоди для її повного задоволення?

яка реакція населення на запроваджені заходи демографічної політики і його бачення факторів, здатних позитивно вплинути на демографічну ситуацію?

Відповісти на вищевказані та інші актуальні питання, що стосуються сучасного стану шлюбу, сім'ї і дітородних орієнтацій населення України, визначити їх

перспективи, дати певні рекомендації для вдосконалення політики щодо підтримки розвитку сім'ї і поліпшення умов дітородної діяльності та водночас розвіяти деякі міфи, що накопичилися у цій царині, мало спеціальне соціально-демографічне дослідження «Сім'я і діти». Було викладено результати досліджень сучасної ситуації у сфері шлюбно-сімейних відносин та народжуваності в Україні, аналізу шлюбних і дітородних орієнтацій населення.

.....ОСНОВНА ЧАСТИНА.....

Висновки

Підтримка розвитку сім'ї, збереження і примноження шлюбно-сімейних традицій населення України, заохочення його дітородної активності та формування культури відповідального батьківства має ґрунтуватися на адекватному уявленні про сучасні і перспективні тенденції шлюбно-сімейних процесів і народжуваності та їх чинники, а також враховувати особливості матримоніальних і дітородних орієнтацій різних груп населення. Визначитися щодо багатьох з вищезазначених питань дають змогу результати вибіркового соціально-демографічного обстеження населення дітородного віку «Сім'я і діти». Зокрема, вони показали, що:

У цілому рівень шлюбності населення України залишається одним з найбільш високих в Європі. Більшість опитаних перебувають у шлюбі або перебували в ньому раніше (віком від 35 років і старше — 97%), а ті, хто не має шлюбних стосунків на даний момент, у більшості випадків планують їх у майбутньому. Разом з тим, певна частина молоді віком до 25 років (переважно юнаків) не планує одружуватися. Головними причинами відсутності шлюбних планів у цій групі респондентів виступають «бажання бути незалежним», «концентруватися на кар'єрі». Таким чином, існує певна ймовірність, що рівень шлюбності в Україні у перспективі дещо знизиться. Показово також, що майже п'ята частина рес-

понтентів (серед яких значною є саме частка молоді) погодилася з твердженням, що «Шлюб — це застаріла форма організації сім'ї».

Нові форми шлюбних відносин — незареєстрований шлюб (у ньому живе десята частина респондентів, які перебувають у шлюбі), «дистанційний (гостьовий) шлюб» — стають звичними і не засуджуваними у суспільстві формами організації сімейного життя. Однак найбільш поширеною формою організації шлюбних відносин залишається зареєстрований шлюб; незареєстрований шлюб у більшості випадків виступає як «випробувальний» етап перед офіційним шлюбом. Так, кожен шостий респондент із числа тих, хто наразі перебуває у зареєстрованому шлюбі, проінформував, що спочатку перебував у шлюбі незареєстрованому.

Розповсюдження незареєстрованого шлюбу на сьогодні вже не є чинником, який зумовлює зниження дітородної активності, оскільки значної різниці між дітородними установками осіб, які перебувають у зареєстрованому і в незареєстрованому шлюбі, не спостерігається. Крім того, лише 5% опитаних відповіли, що причиною відкладання народження дитини є «очікування офіційної реєстрації шлюбу». Набагато вагомішим чинником, що впливає на дітородні установки, є, як показали результати дослідження, стабільність і міцність шлюбного союзу.

Однією з найбільш гострих соціально-демографічних проблем в Україні залишається нестабільність шлюбу, високий рівень розлучуваності. Головними причинами розлучень є проблеми, що виникають у морально-психологічних, емоційних відносинах членів подружжя (42% розлучених респондентів назвали причиною розлучення відчуження у подружніх стосунках, подружні зради, незадоволеність сексуальним життям), і ці проблеми посилюються через матеріальні труднощі, незадовільні житлові умов тощо (23% опитаних назвали їх серед головних причин і понад 44% — однією з важливих причин). Однією з найбільш вагомих причин руйнації шлюбів залишається розповсюдження алкоголізму: п'ята частина респондентів назвала зловживання алкоголем головною причиною розлучення, кожен десятий — важливою причиною.

Дослідження дітородних установок виявило пріоритетність орієнтацій на дводітну сім'ю. Дві третини респондентів вважають, що у сучасній сім'ї в ідеалі має бути дві дитини, майже 17% зійшлися на думці, що достатньо однієї дитини, 13% наполягають, що батьки повинні мати трьох дітей і лише близько 2% опитаних вважають, що ідеальна кількість дітей у сім'ї - четверо і більше. Саме превалюючу орієнтацію на дводітну сім'ю важливо нині зберегти, всіляко підтримати і розвинути, тим більше, що нинішні і потенційні батьки в Україні усвідомлюють, що для повноцінного виховання дитини необхідно мати братів або сестер (з цим твердженням погодилася більшість опитаних). Для збереження і реалізації установки принаймні на дводітність слід докласти чимало зусиль, зокрема і на державному рівні, адже відсутність необхідних умов реально обумовлює надмірне розповсюдження однодітності. При тому, що двоє з кожних трьох опитаних вказали як ідеальну кількість двоє дітей, планують народити двох дітей лише близько половини респондентів.

Основними причинами відкладання народження дітей в Україні респонденти вважають «недостатній рівень матеріального добробуту більшості населення країни» і «невирішеність житлової проблеми». Проте для респондентів з дітьми особливо вагомий вплив на відкладання чергового народження справляє також «невпевненість у майбутньому дітей» (вона виявилася навіть вагомішою за житлову проблему).

Недостатність матеріального забезпечення сім'ї і відсутність належних житлових умов стали для респондентів найбільш вагомими перепонами для народження бажаної ними кількості дітей. Причому зі збільшенням бажаного числа дітей підвищується і значущість матеріального чинника як перешкоди для реалізації дітородної установки.

Прогноз кількості народжених у 2010 році показав, що населення збільшиться на 13,2 тис. чол, порівняно з 2009р.